

TRAF00N project is funded by the European Community's Seventh Framework Programme (FP7/2007-2013) under grant agreement no. 613912

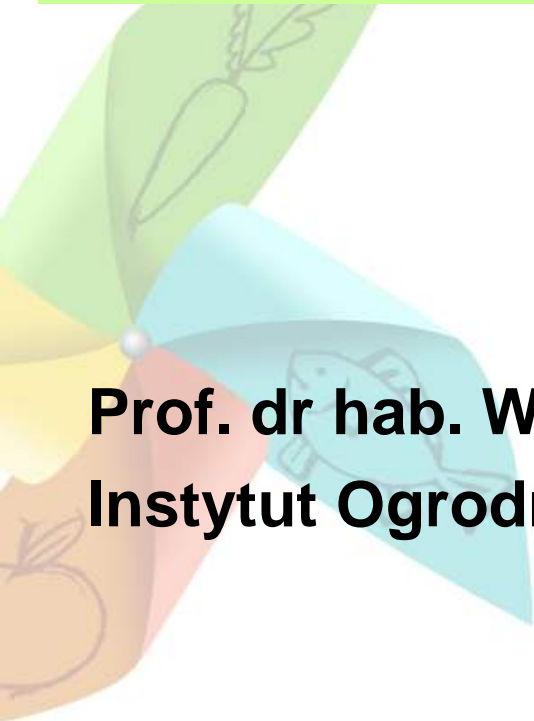
TRADYCJE I INNOWACJE W PRODUKCJI WARZYW W POLSCE

Warsztaty szkoleniowe dla producentów warzyw

Klwów, 4.03.2016

Racjonalne nawadnianie upraw warzywnych

Prof. dr hab. Waldemar Treder
Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach

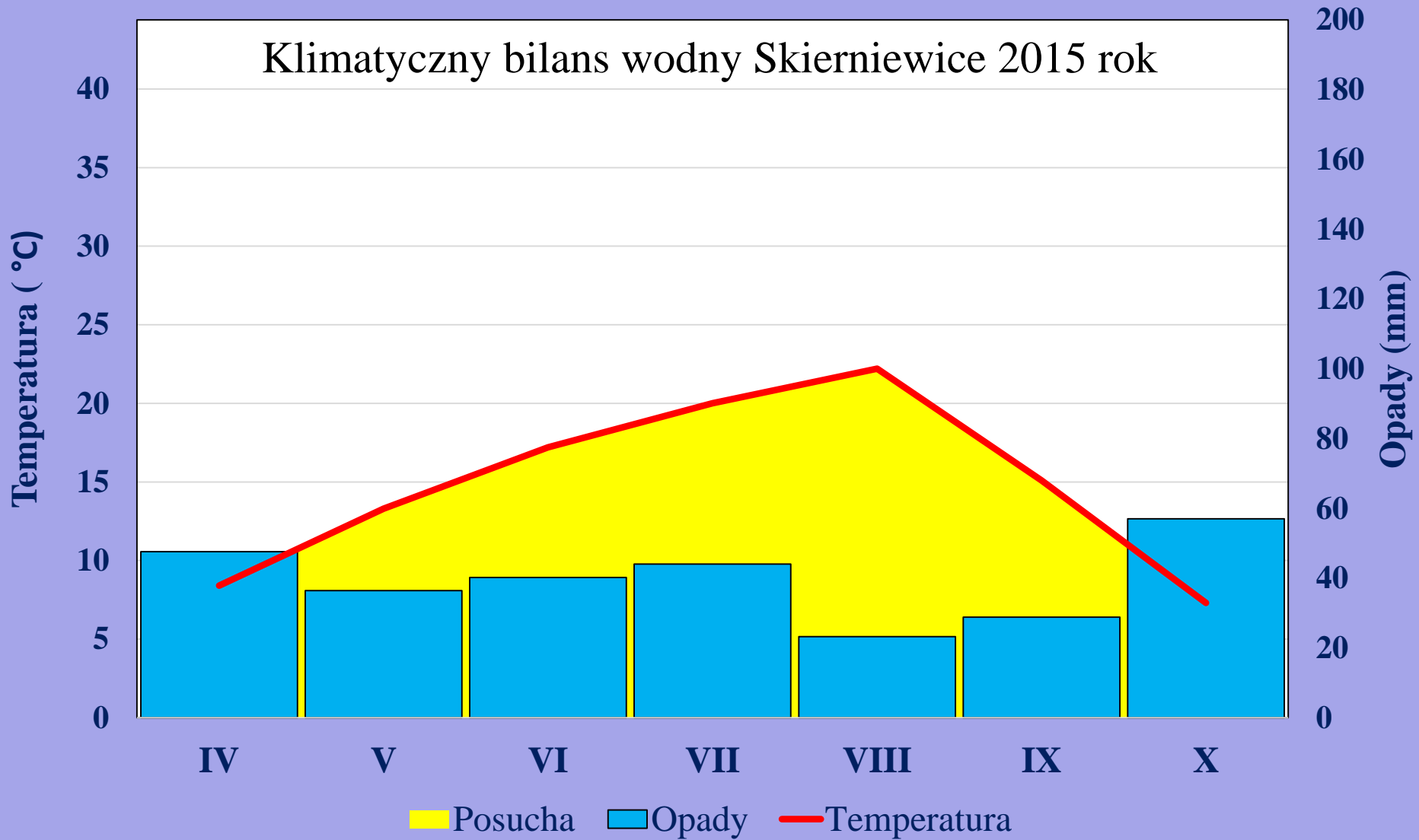

2015

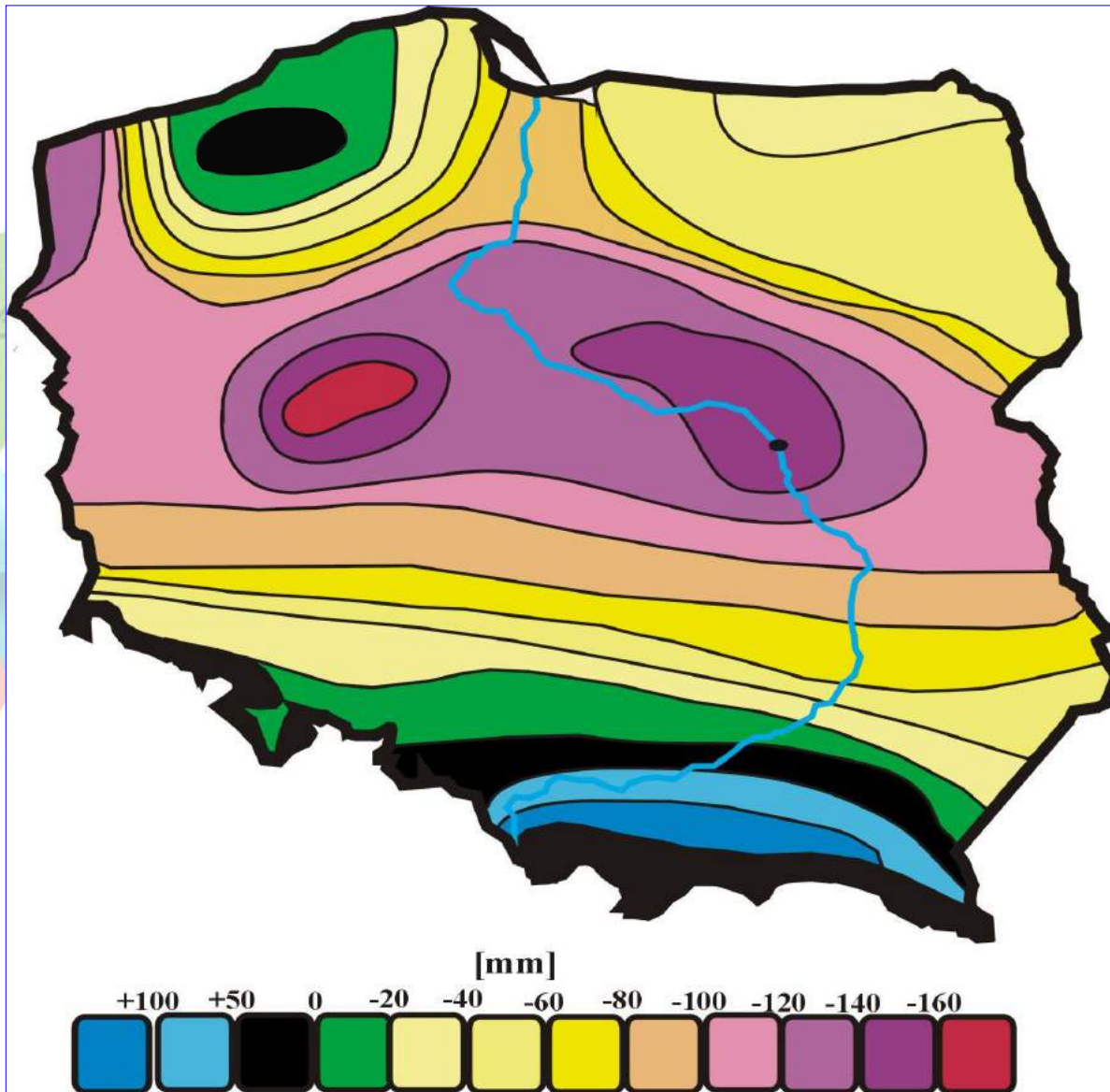
Klimatyczny bilans wodny Skierniewice 2015 rok

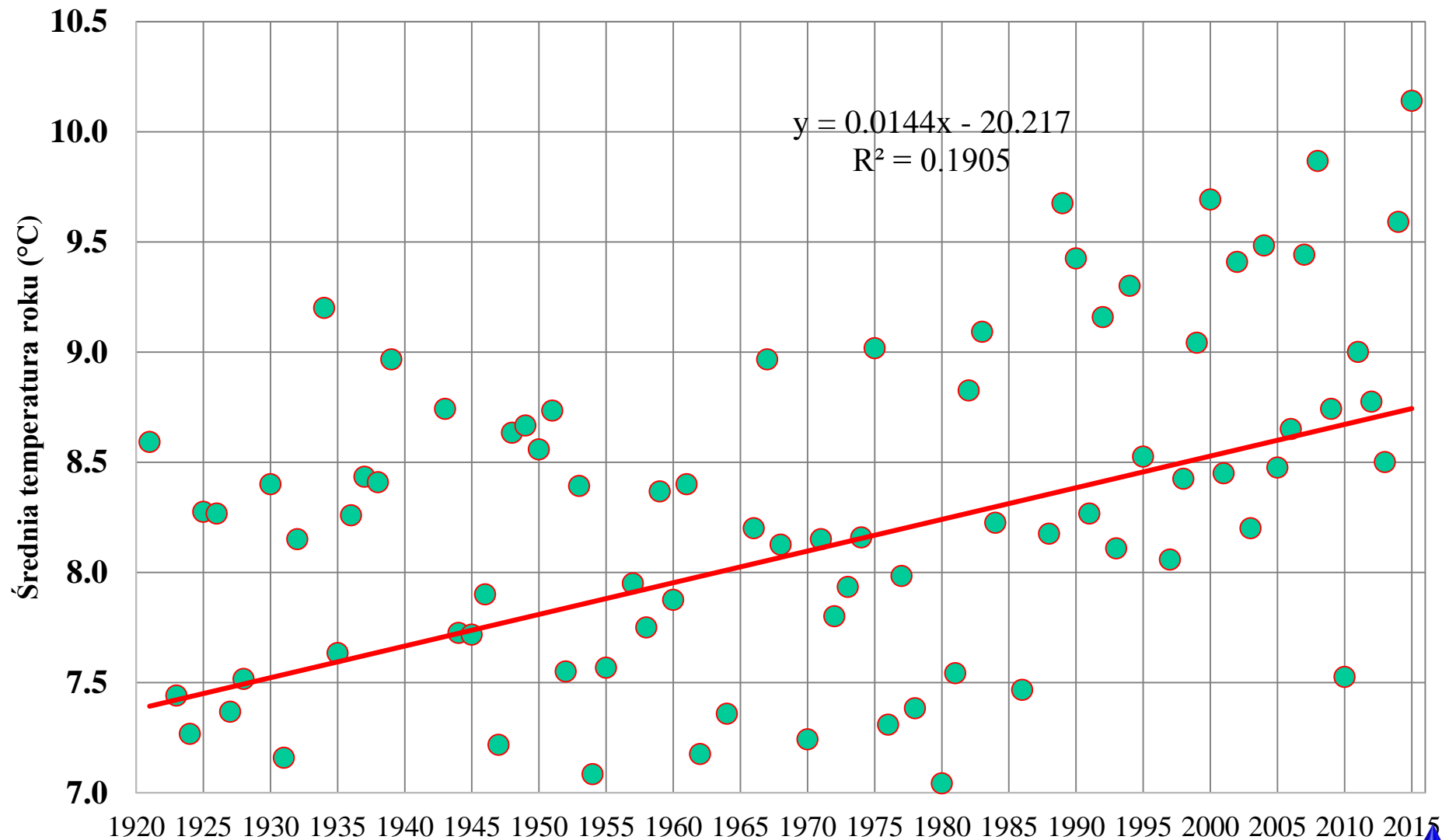
Posucha Opady Temperatura

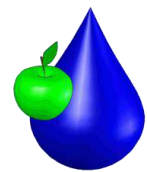
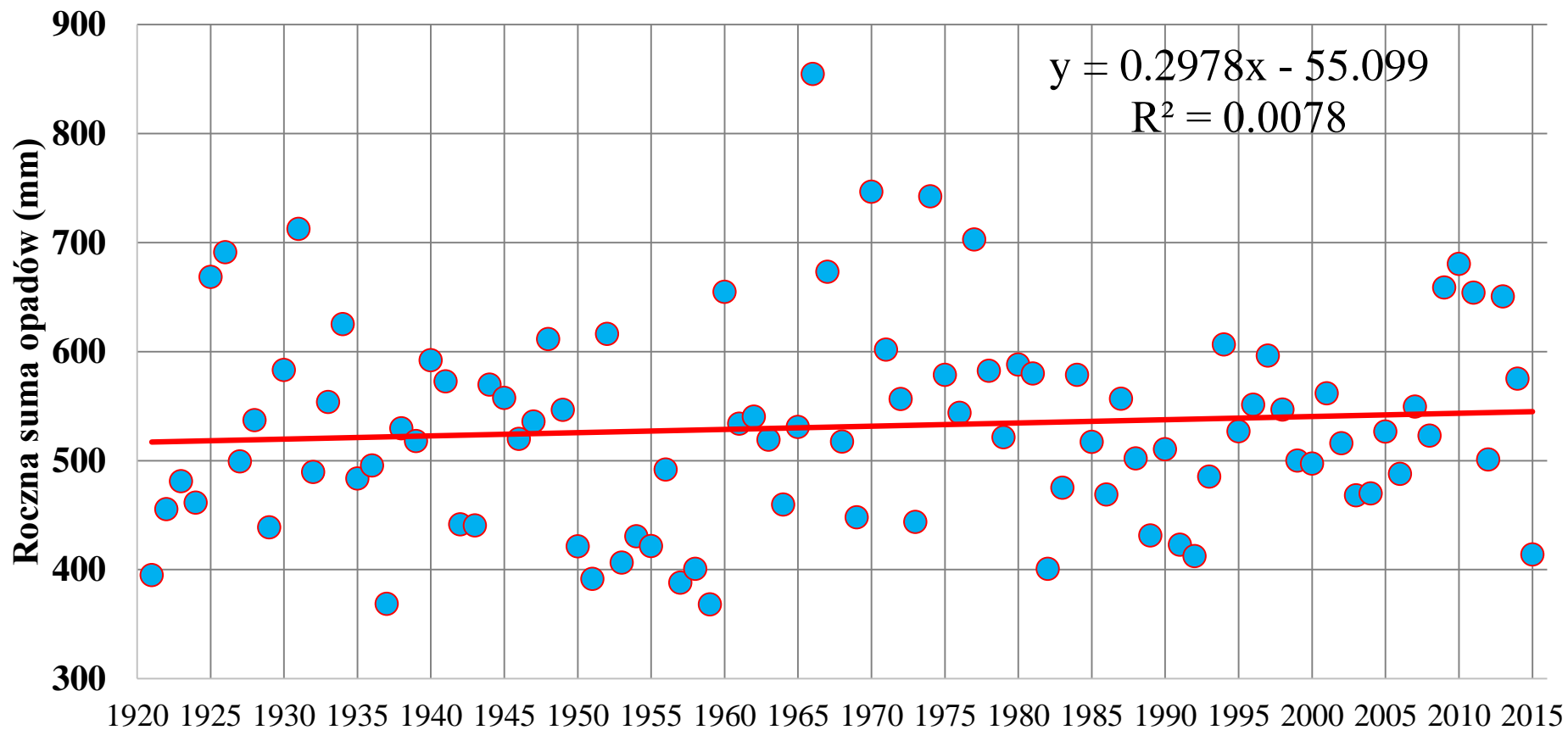
Klimatyczny bilans wodny

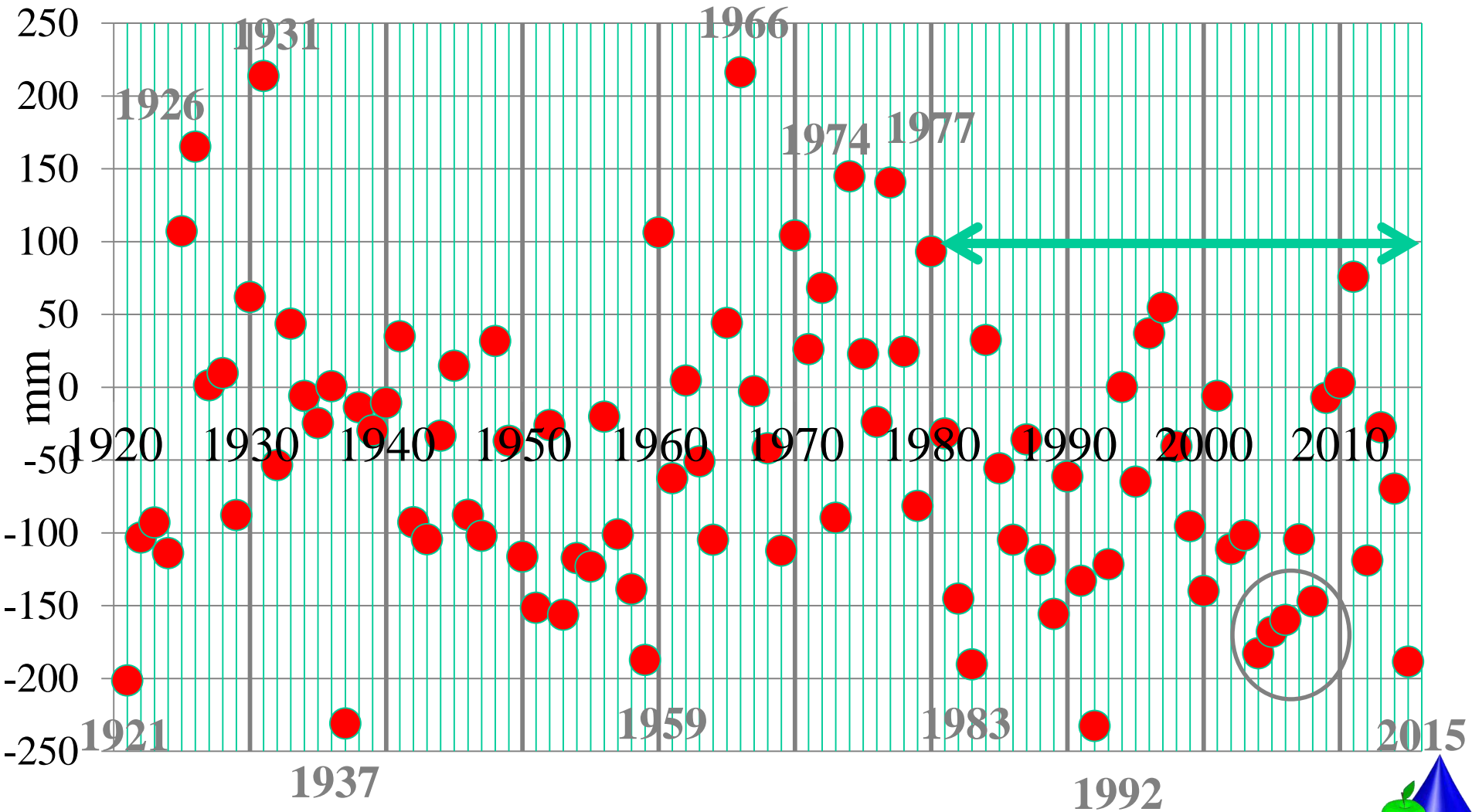
Średnia roczna temperatura powietrza - Skierniewice

Roczna suma opadów - Skierniewice

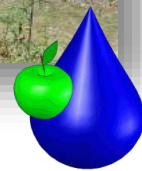
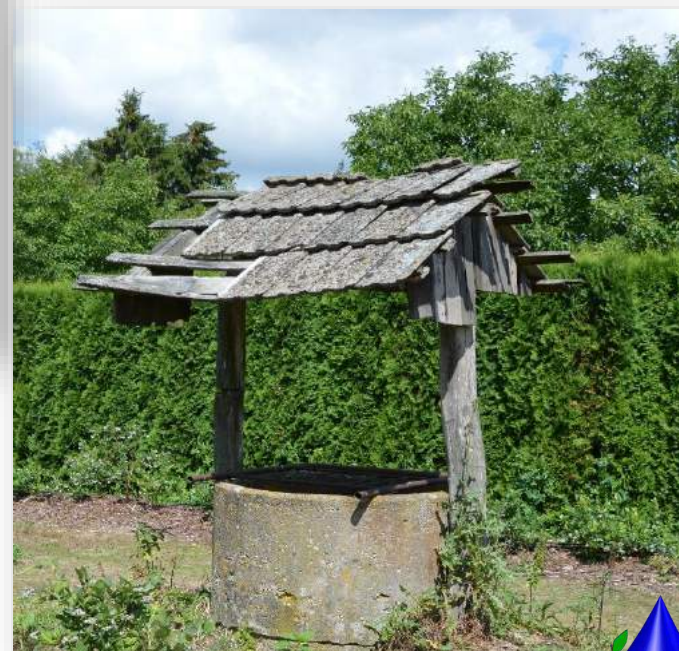

Klimatyczny bilans wody - Skierniewice

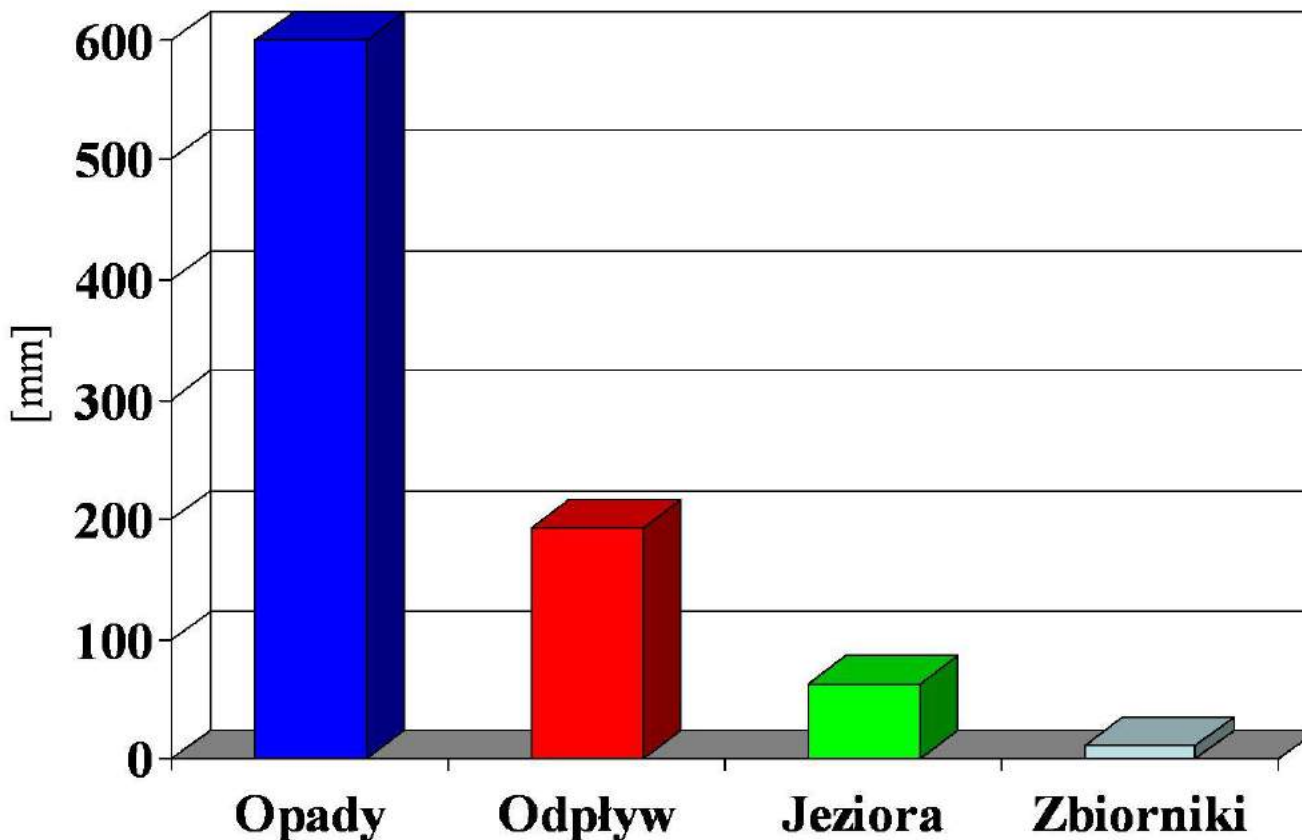

Brak wody to istotny czynnik ograniczający wielkość i jakość produkcji warzyw

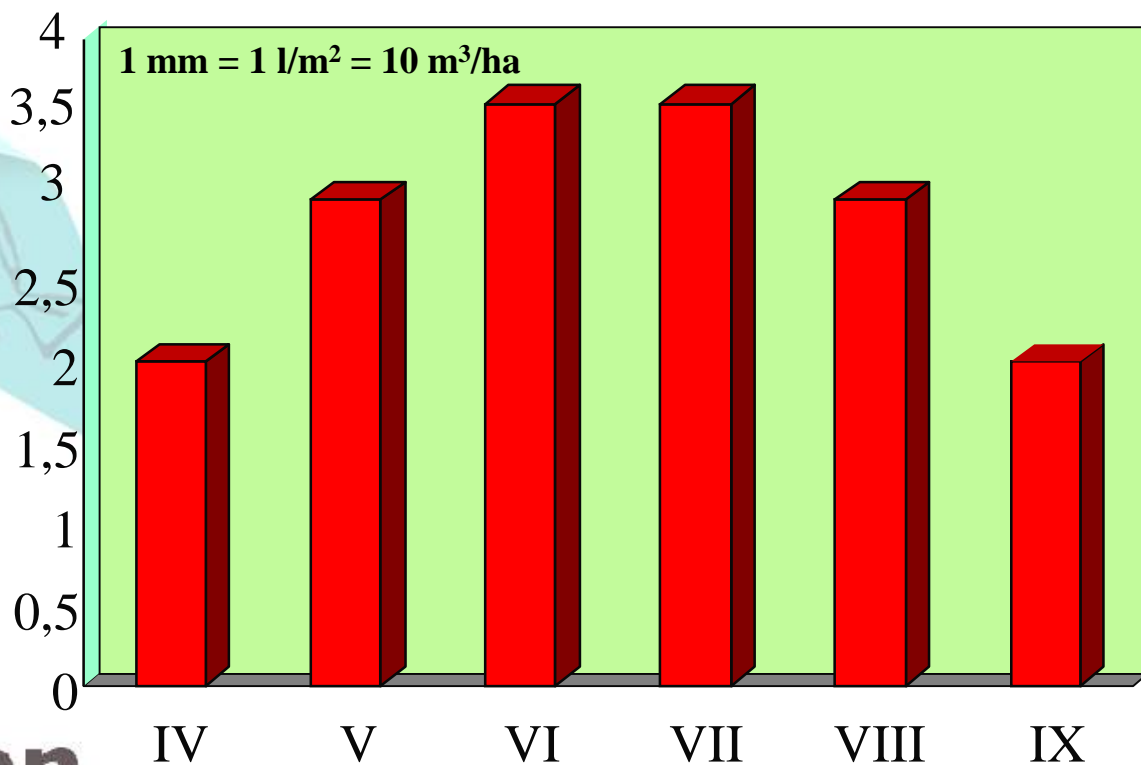
Polska ma najgorszy bilans wodny w Europie. Na statystycznego Polaka przypada prawie trzy razy mniej dostępnej czystej wody niż średnio na obywatela UE. Pomimo niewielkich opadów mamy stosunkowo **wysoki odpływ powierzchniowy** i bardzo małą ilość zgromadzonej wody w zbiornikach naturalnych i sztucznych.

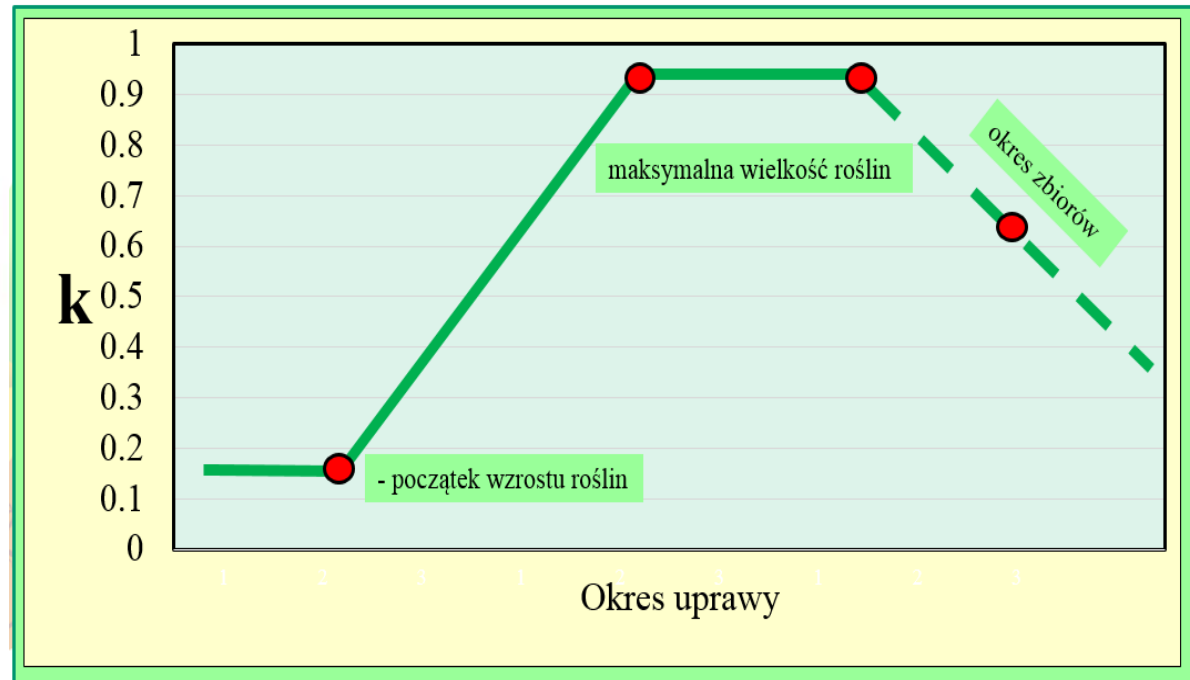
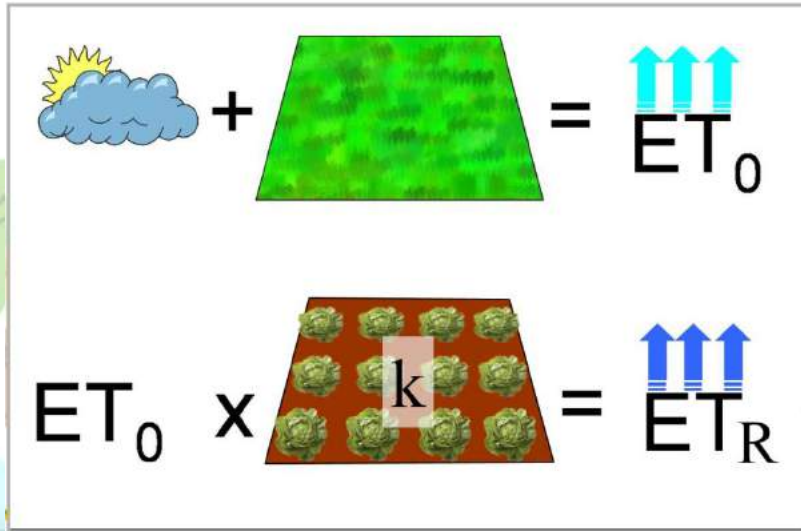
Potrzeby wodne roślin

Potrzeby wodne roślin możemy szacować na podstawie informacji o wysokości ewapotranspiracji. Ewapotranspiracja określa sumaryczne parowanie z powierzchni gleby (ewaporacja) oraz roślin (transpiracja). Na wielkość ewapotranspiracji wpływają czynniki meteorologiczne (m.in. temperatura i wilgotność powietrza, radiacja słoneczna, prędkość wiatru), glebowe (m.in. skład mechaniczny, wilgotność) oraz roślinne (m.in. gatunek, faza rozwojowa, zwartość ładu).

Średnia wartość ewapotranspiracji dla Polski Centralnej (mm/dzień)

Potrzeby wodne określonego gatunku szacujemy poprzez przemnożenie wartości ewapotranspiracji (ET_0) przez wyznaczony doświadczalnie współczynnik roślinny (k)

Jaki system nawodnieniowy zastosować ?

Zapotrzebowanie na wodę ?

Zasoby wodne ?

Jak podzielić instalację na kwatery ?
Jaką pompę zastosować ?

Jaką powierzchnię nawadniać ?

STRONA GŁÓWNA   NOWOŚCI   INSTRUKCJA   SŁOWNIK   LINKI   KONTAKT

INTERNETOWA PLATFORMA WSPOMAGANIA DECYZJI NAWODNIENIOWYCH

 Wersja beta

InHort
SKIERNIEWICE

Program Wieloletni IO. Zadanie 3.1 Rozwój wodo i energooszczędnych technologii upraw ogrodniczych

MENU GŁÓWNE

- Strona Główna
- Dane meteo
- Artykuły
- Wykłady
- Sympozja naukowe
- Historia

KALKULATORY

- Ewapotranspiracja
- Hydraulika/Równomierność
- Systemy nawodnieniowe
- Nawadnianie - Rośliny Sadownicze
- Nawadnianie - Rośliny Warzywne
- Nawadnianie - Rośliny Ozdobne
- Fertygacja
- Gleba

Dane Meteo

Internetowa Platforma Wspomagania Decyzji Nawodnieniowych

OPIS   **NOWOŚCI**

Instytut Ogrodnictwa

InHort
SKIERNIEWICE

IRRINURS

Monitoring Suszy

IUNG

AgroMeteo
SERWIS POGODOWY IMGW-PIB
DLA ROLNIKÓW

KALKULATORY

Ewapotranspiracja

Hydraulika/Równomierność

Systemy nawodnieniowe

Nawadnianie - Rośliny Sadownicze

Nawadnianie - Rośliny Warzywnicze

Nawadnianie - Rośliny Ozdobne

Fertygacja

Gleba

Wpisujemy średnią temperaturę powietrza lub obliczamy temperaturę średnią na podstawie maksymalnej i minimalnej temperatury dnia

Miesiąc:

VIII

Średnia temperatura dnia:

21

Jeżeli do obliczeń chcesz zastosować temperaturę średnią naciśnij pole wyboru

Średnia temperatura wzięta do obliczeń:

19

Temperatura minimalna:

10

Temperatura maksymalna:

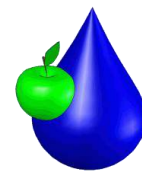
28

Temperatura średnia:

19

Model wg. temperatury

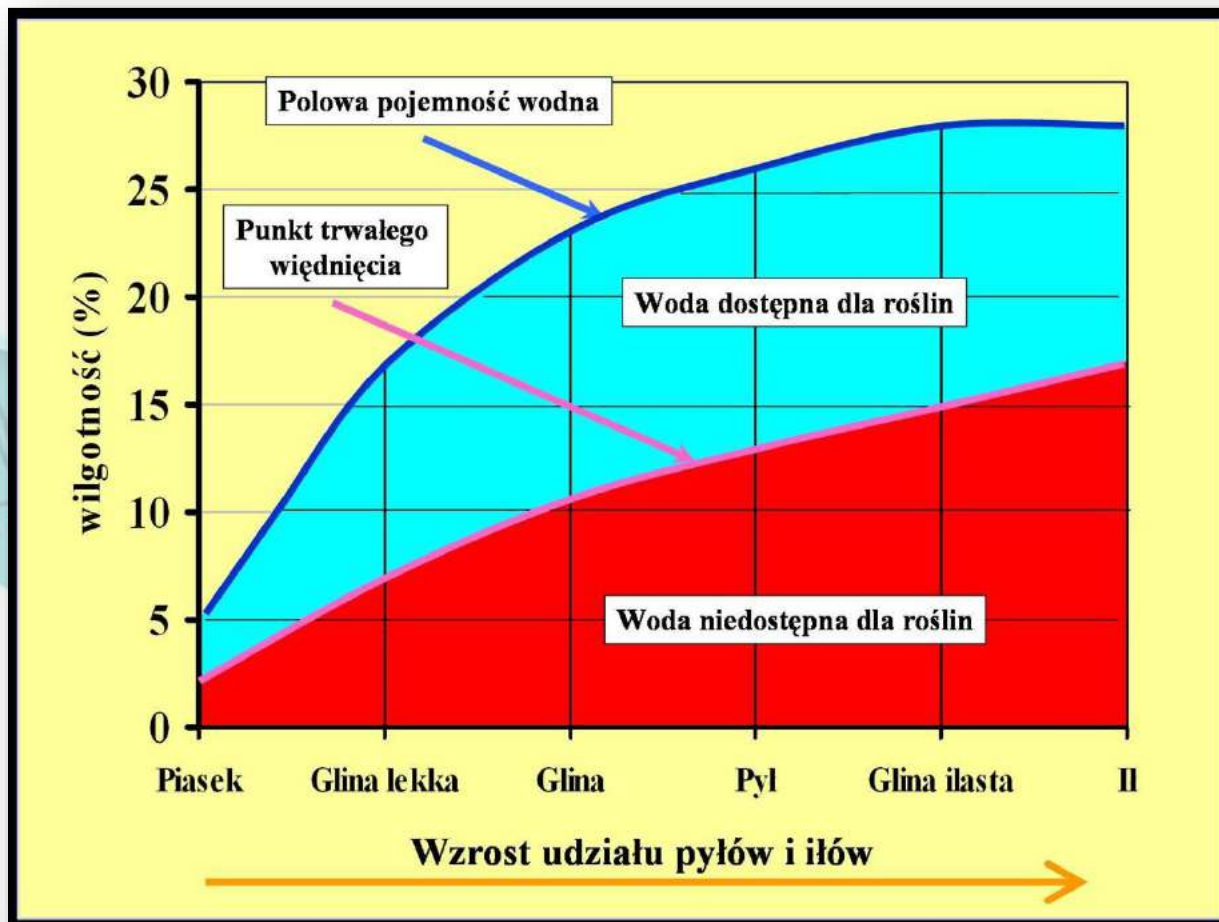
ETo: 3.23 mm

Zawartość wody w glebie

Całkowita zawartość wody a także ilość wody dostępnej w poszczególnych glebach jest ściśle związana z ich składem mechanicznym, zawartością substancji organicznej oraz ze strukturą i stopniem zagęszczenia. Najmniej wody dostępnej mają gleby piaszczyste, najwięcej gliny ciężkie i ły.

Ilość wody potencjalnie dostępnej dla roślin w 1 m³ różnych gleb

Rodzaj gleby	Ilość wody dostępnej (l/m ³)
Piaski luźne, piaski słabo gliniaste	40 - 60
Gliny lekkie lub średnie, utwory pyłowe	170 – 260
Gliny ciężkie, ropy	130 - 190

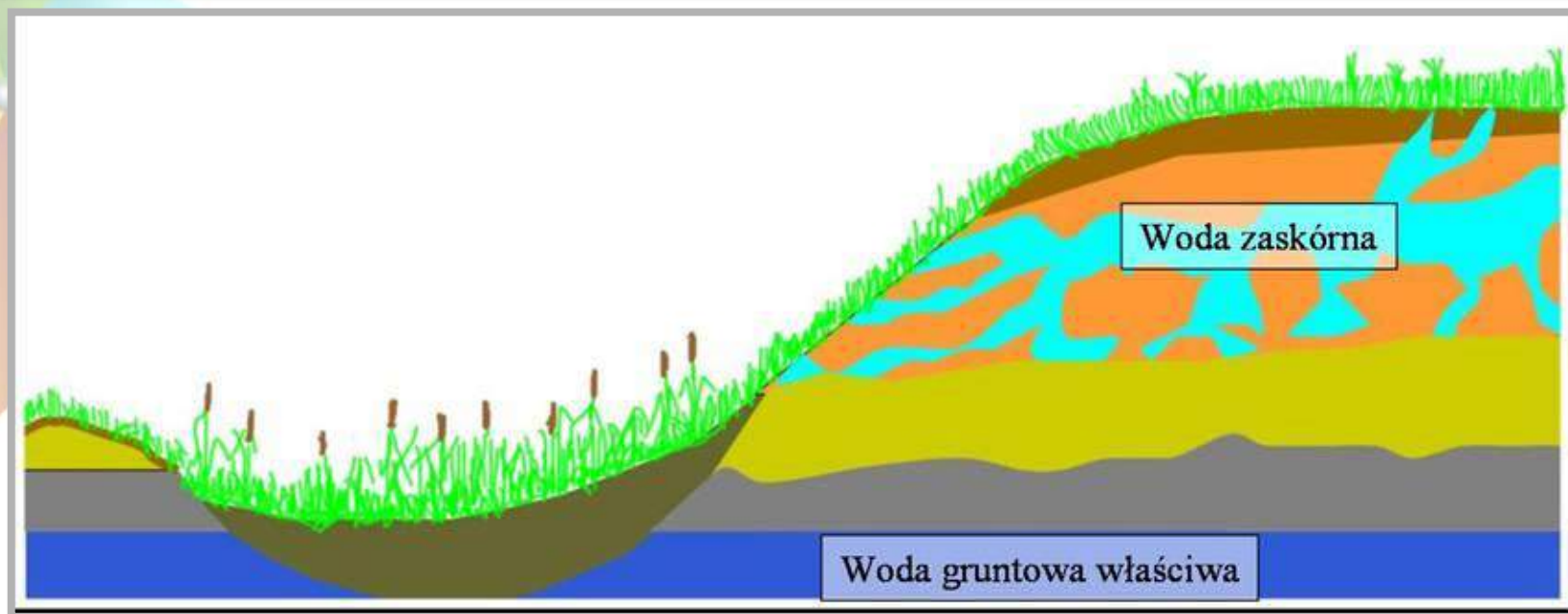

Wody gruntowe płytkie

wody te znajdują się bezpośrednio w gruncie na małych głębokościach (do 8 m). Ilość tej wody zależna jest od ilości opadów atmosferycznych. Wody te mogą mieć zmienną w sezonie ilość rozpuszczonych soli mineralnych, często też zawierają duże ilości mikroorganizmów.

Wody gruntowe głębokie

wody takie zazwyczaj nie zawierają bakterii natomiast rozpuszczone są w niej znajdujące się w gruncie sole mineralne. Rozpuszczone w wodzie sole wapnia i magnezu powodują twardość wody. Zawarte w wodach gruntowych jony żelaza i manganu po zetknięciu z tlenem z powietrza tworzą osady, które mogą ograniczać przepływ emiterów kroplowych.

Studnie głębinowe

Rura osłonowa pompy głębinowej

Pokrywa obudowy studni głębinowej

Studzienka osłonowa studni głębinowej
wewnątrz: filtr i zbiornik hydroforowy

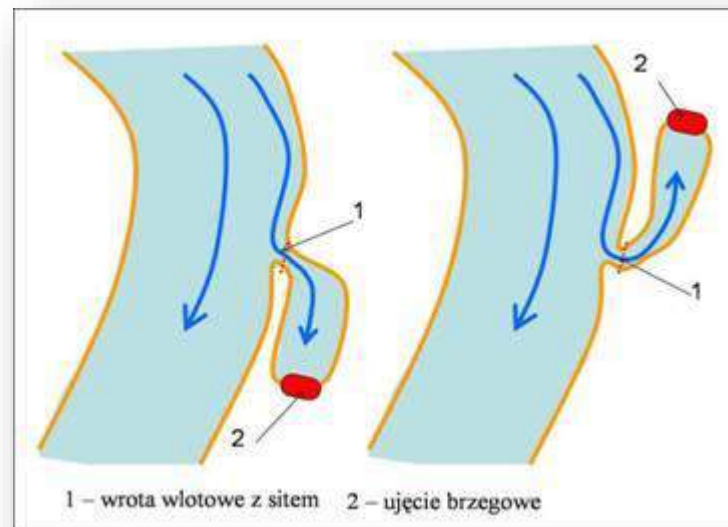

Ujęcie wody

Wodę ze zbiorników otwartych możemy pobierać kilkoma sposobami:

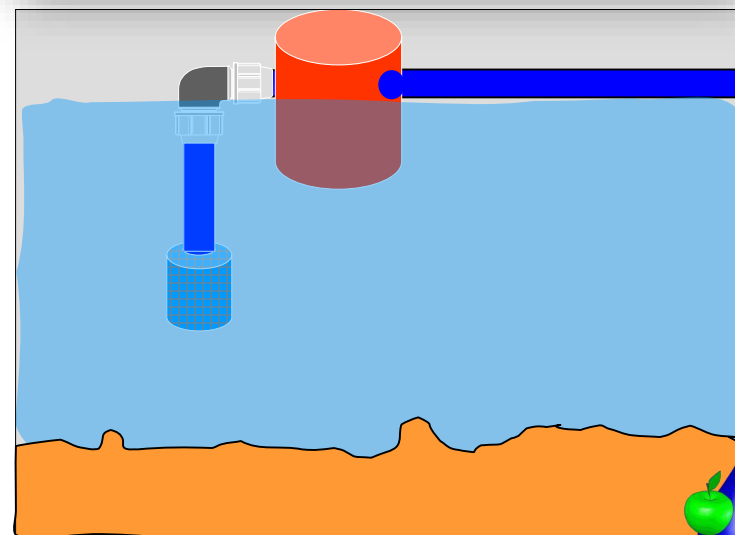
Ujęcie wody z zatoczek na rzece

Polega ono wybudowaniu zatoczki oddzielonej od bezpośredniego nurtu rzeki. Woda dopływająca z rzeki do zatoczki filtrowana jest wstępnie na sicie płaskim. Zabezpiecza to przed zanieczyszczeniem ujęcia wody, gdy w górze rzeki występują intensywne opady.

Pobór bezpośrednio z nurtu

Czerpnia (smok ssący) jest umieszczona bezpośrednio w nurcie rzeki lub stawu czy jeziora. Ze względu na zmieniający się poziom wody smok ssący podwieszony jest do boi.

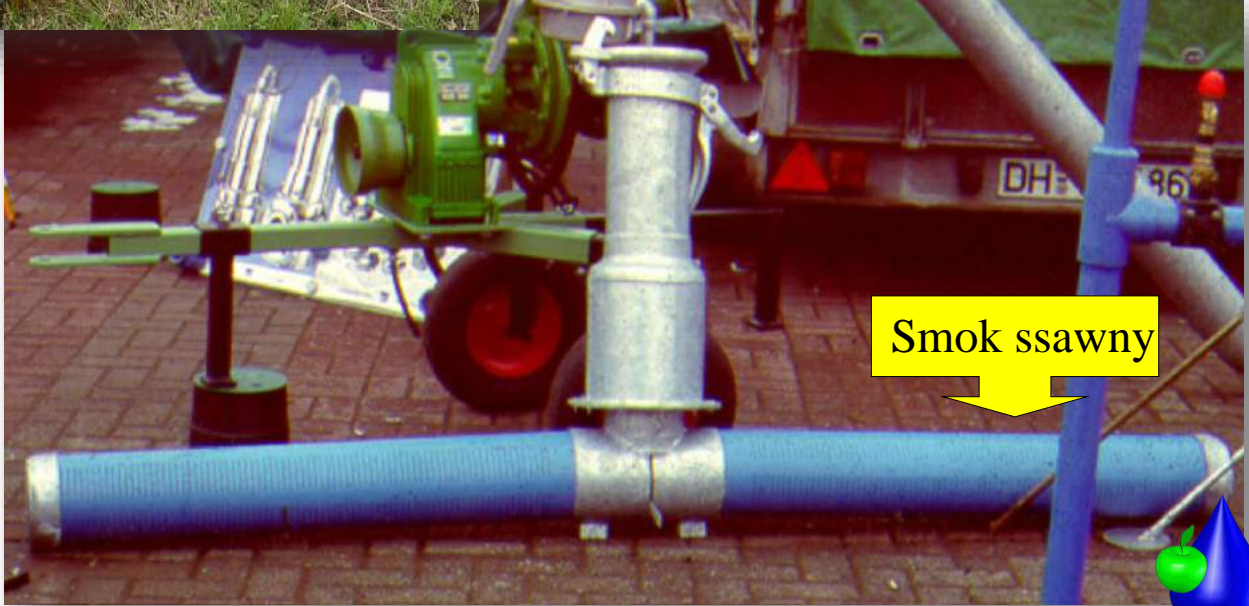
Boje do których
podwieszono smoki
ssawne

Smok ssawny

Smok ssawny
z zaworem zwrotnym

Smok ssawny

Pompy

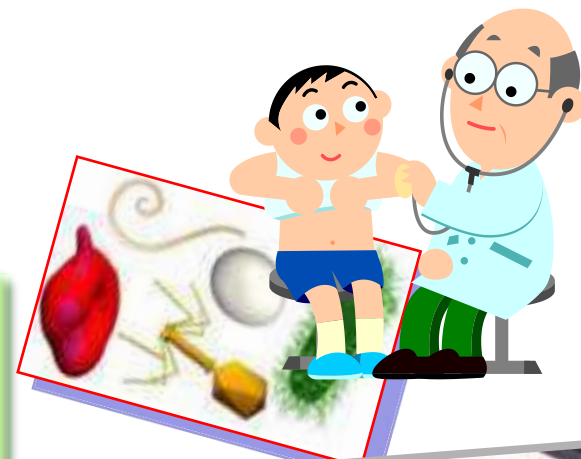
W zależności od potrzeb i możliwości technicznych w ujęciach wody systemów nawodnieniowych stosowane są pompy jedno lub wielostopniowe zasilane bezpośrednio z sieci energetycznej lub agregatu prądotwórczego

Jakość wody do nawadniania

Zdrowie konsumenta

Woda używana do nawadniania nie powinna zawierać mikroorganizmów ani substancji szkodliwych dla zdrowia konsumentów.

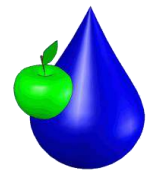
Toksyczność dla roślin

Woda o wysokim zasoleniu może wpływać na wzrost i plonowanie roślin.

Prawidłowe działanie instalacji

Złej jakości woda może doprowadzać do zapchania przede wszystkim instalacji kropelowych.

Dopuszczalne zawartości niektórych pierwiastków w wodzie do nawadniania wg
Normy Krajowej PN-84 (C-04635)

Pierwiastek	Dopuszczalna ilość (mg/l)
Arsen (As)	0,2
Bor (B)	0,5
Chlorki (Cl)	400
Cynk (Zn)	2,0
Fluor (F)	1,5
Glin (Al)	5
Kadm (Cd)	0,1
Nikiel (Ni)	1,0
Ołów (Pb)	0,1
Rtęć (Hg)	0,01
Siarczki (S)	0,1
Suma metali ciężkich	1,0

Wskaźniki pomocne przy ocenie jakości wody do nawadniania

Potencjalny problem	Jednostki	Ograniczenie użycia		
		bez ograniczeń	małe i średnie	duże
Zasolenie (EC)	mS/cm	<0,7	0,7-3	>3,0
ilość rozpuszczonych soli	mg/l	450	450-2000	>2000
Toksyczność pobieranie przez korzenie				
sód (Na)	SAR *	<3	3-9	>9
chlor (Cl)	mg/l	<140	140-350	>350
bor (B)	mg/l	0,7	0,7-3,0	>3,0
Fitotoksyczność				
sód (Na)	mg/l	<70	>70	
chlor (Cl)	mg/l	<100	>100	

$$* SAR = \frac{Na^+}{\sqrt{\frac{Ca^{++} + Mg^{++}}{2}}}$$

Ocena jakości wody do nawadniania kropłowego

Czynniki	Prawdopodobieństwo zapchania kroploownika		
	małe	średnie	duże
zawartość części stałych [mg/l]	<50	50-100	>100
pH	<7	7-8	>8
Mangan [ppm]	<0,1	0,1-1,5	>1,5
Żelazo [ppm]	<0,1	0,1-1,5	>1,5
Bakterie [liczba/ml]	10000	10000-50000	50000

✓ Deszczowanie

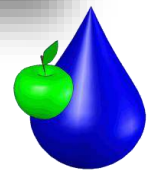

✓ Nawadnianie kropłowe

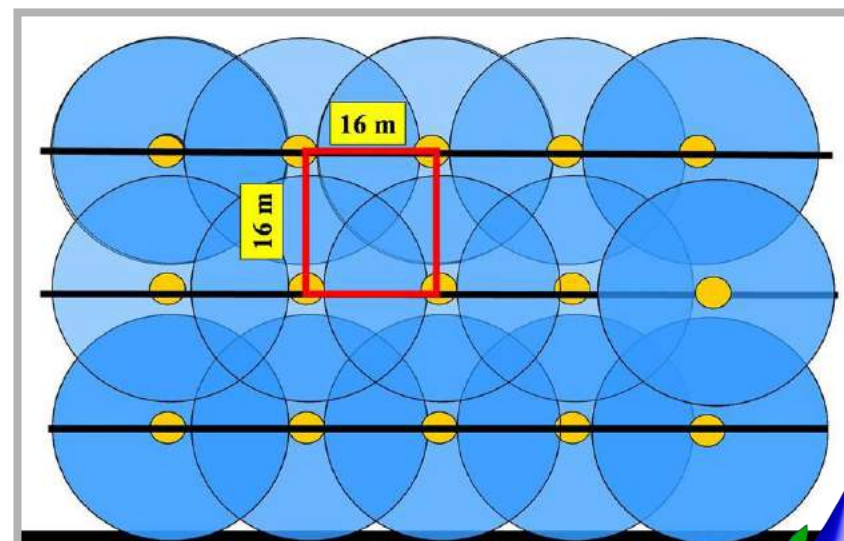
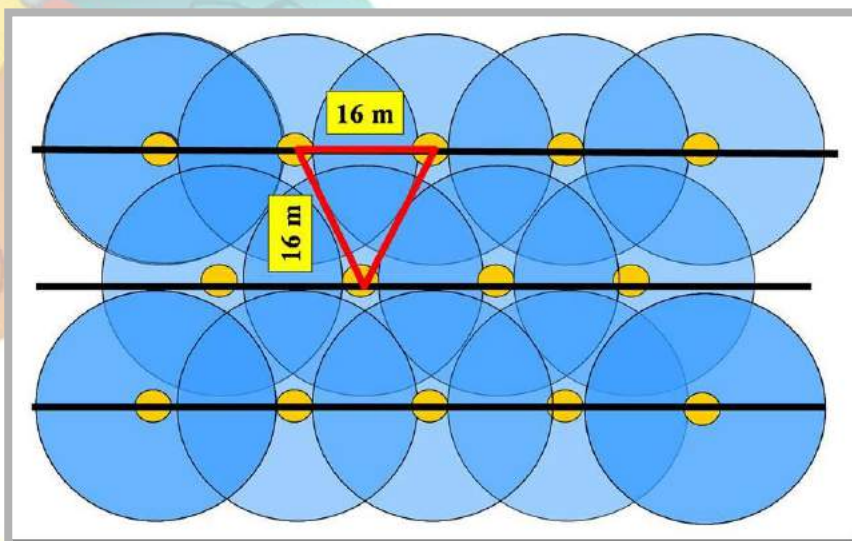
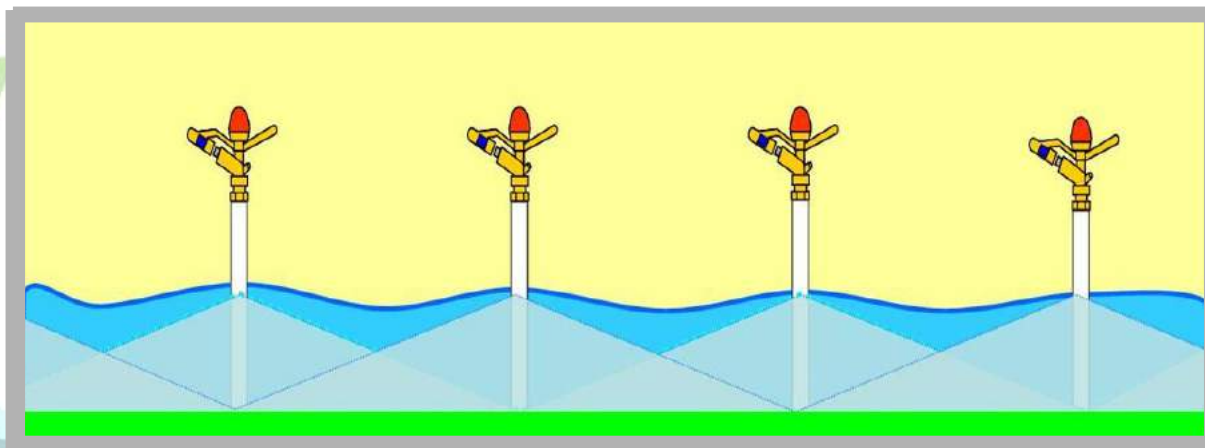
Rodzaje deszczowni

- przenośne
- półstałe
- stałe
- szpulowe
- przetaczane

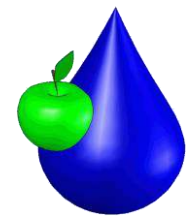
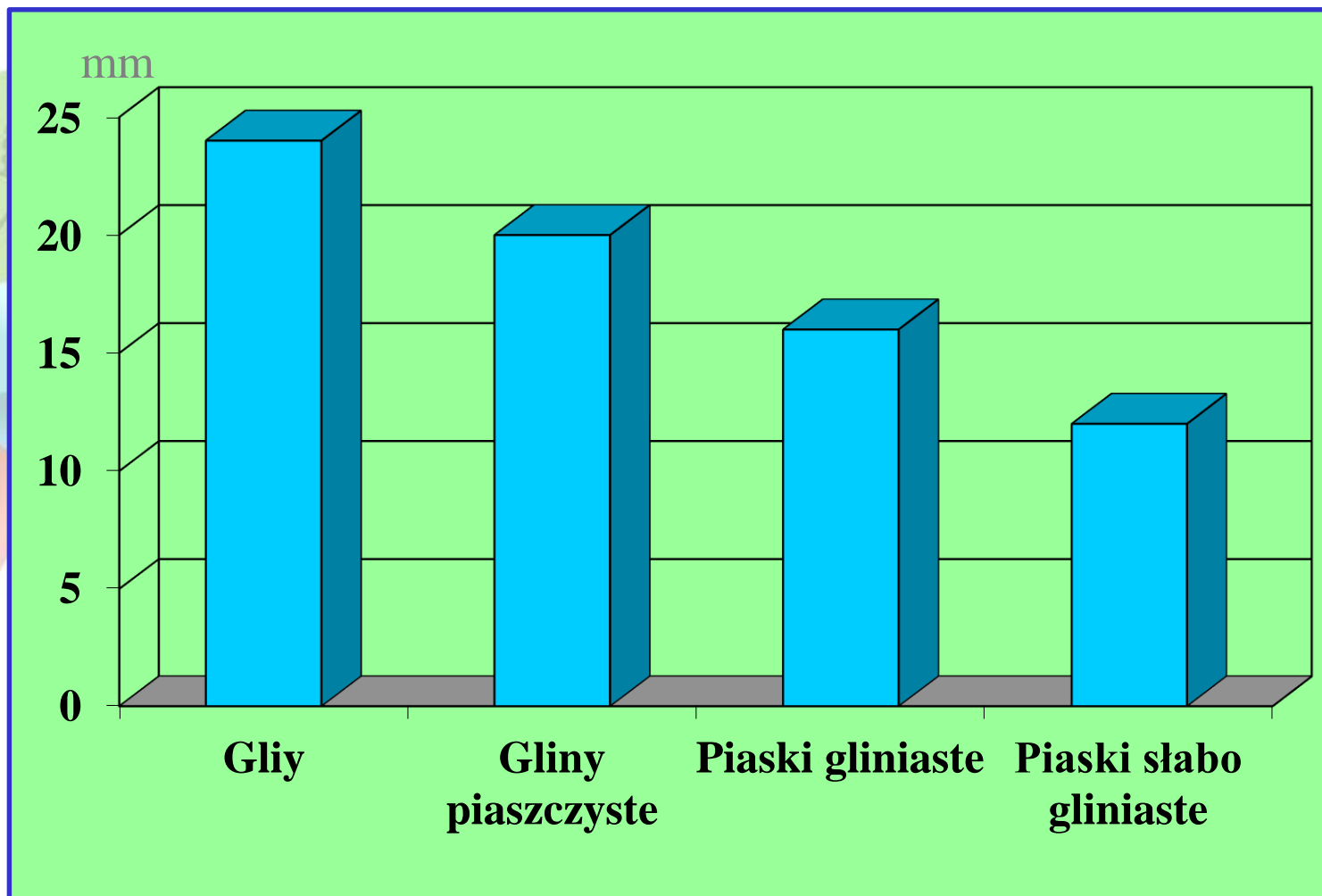

Rozstawa zraszaczy

Dla osiągnięcia jak największej równomierności zraszania odległość pomiędzy zraszaczami powinna być zbliżona do promienia zasięgu zraszania

Wielkość dawek polewowych dla zwilżenia gleby na głębokość 20 cm

Deszczowanie

Instrukcja

▶ Parametry kwatery i deszczowni

Parametry kwatery

Rozstawa między rzędami (m)*	<input type="text" value="0.9"/>
Rozstawa między roślinami (m)*	<input type="text" value="0.3"/>
Średnia długość rzędu (m)*	<input type="text" value="100"/>
Liczba rzędów na kwaterze (szt)*	<input type="text" value="100"/>

Parametry deszczowni

Rozstawa pomiędzy rzędami zraszaczy (m)*	<input type="text" value="9"/>
Rozstawa w rzędach (m)*	<input type="text" value="8"/>
Wydatek zraszacza (l/h)*	<input type="text" value="450"/>

* pola wymagane

Oblicz

Parametry obliczone

Powierzchnia kwatery	0.9 ha
Liczba roślin na ha	37037
Liczba roślin na kwaterę	33333
Liczba zraszaczy/ha	139
Liczba zraszaczy/kwaterę	125
Liczba roślin/zraszacz	267
Długość przewodów rozpraszających	1111.11 m/ha
Długość przewodów rozpraszających	1000 m/kwaterę
Wydatek wody	55.56 m ³ /ha/h
Wydatek wody	50 m ³ /kwaterę/h
Wydatek wody	5.56 mm/h
Wydatek wody	1.5 l/roślinę/h

▼ Planowany czas nawadniania

▼ Planowana dawka wody na hektar

▼ Planowana dawka wody na kwaterę

▲ Planowana dawka wody w mm

Dawka (mm)*

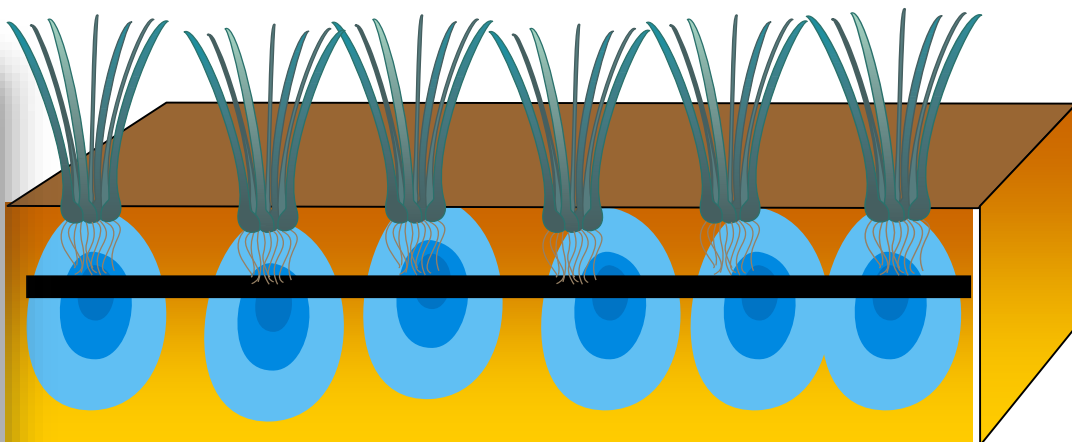
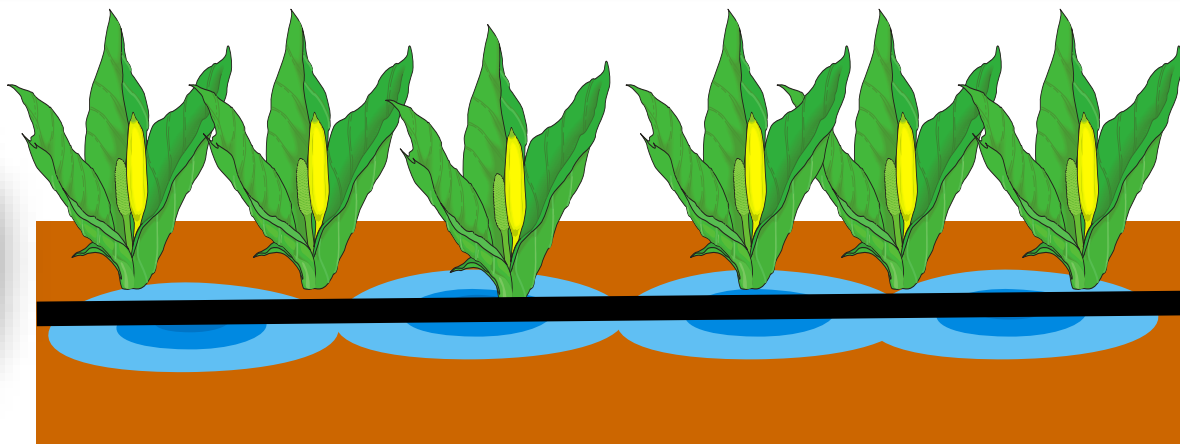
Dawki wody				Czas nawadniania				
150 m ³ /ha	➡	135 m ³ /kwaterę	➡	1500 l/zraszacz	➡	4.05 l/roślinę	➡	2h 42m

▼ Planowana dawka wody w l/zraszacz

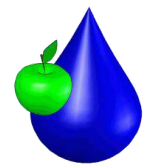
▼ Planowana dawka wody w l/roślinę

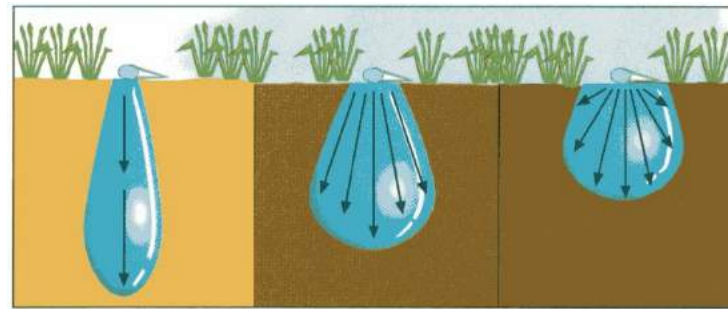
Nawadnianie kroplowe

Linie kroplujące mogą być montowane na lub pod powierzchnią gruntu

Urządzenie do montowania
linii kroplujących pod
powierzchnią gruntu

Zasięg zwilżania

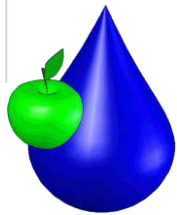
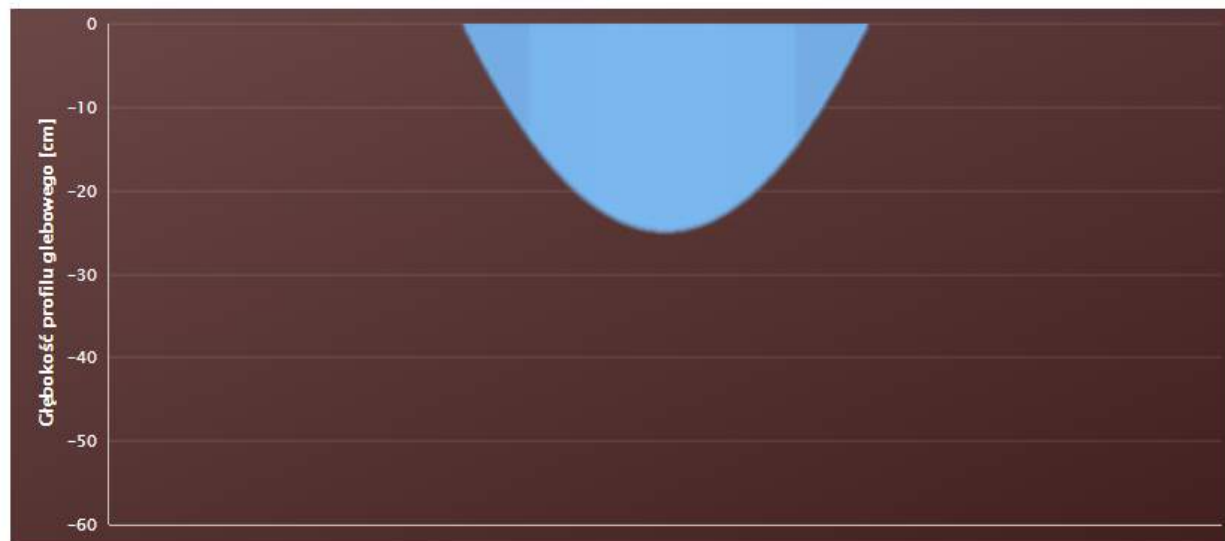

Wyznaczony zasięg zwilżenia należy traktować tylko orientacyjnie. Wskazane jest przeprowadzenie pomiarów rzeczywistego zwilżenia gleby w nawadnianym sadzie.

Kategoria gleby	Wilgotność początkowa	Wydatek emitera [l/h]	Czas nawadniania [h]
III - Ciężka	Gleba przesuszona (początek hamowania wzrostu roślin)	1	4

OBLICZ

Dawka [l/emiter] 4

▶ Parametry kwatery i linii kroplującej

Parametry kwatery

Rozstawa między rzędami (m)*	<input type="text" value="0.9"/>
Rozstawa między roślinami (m)*	<input type="text" value="0.3"/>
Średnia długość rzędu (m)*	<input type="text" value="100"/>
Liczba rzędów na kwaterze (szt)*	<input type="text" value="100"/>

Parametry linii kroplującej

Rozstawa emiterów (m)*	<input type="text" value="0.25"/>
Wydatek emitera (l/h)*	<input type="text" value="1.2"/>
Dwie linie kroplujące w rzędzie	☐

* pola wymagane

Oblicz

Parametry obliczone

Powierzchnia kwatery	0.9 ha
Liczba roślin na ha	37037
Liczba roślin na kwaterę	33333
Liczba emiterów na roślinę	1.2
Długość linii kroplującej	11111.11 m/ha
Długość linii kroplującej	10000 m/kwatekę
Wydatek wody	53.33 m ³ /ha/h
Wydatek wody	48 m ³ /kwatekę/h
Wydatek wody	1.44 l/roślinę/h

▼ Planowany czas nawadniania

▼ Planowana dawka wody na hektar

▼ Planowana dawka wody na kwaterę

▼ Planowana dawka wody w mm

▲ Planowana dawka wody w l/kroplownik

Dawka (l/kroplownik)*

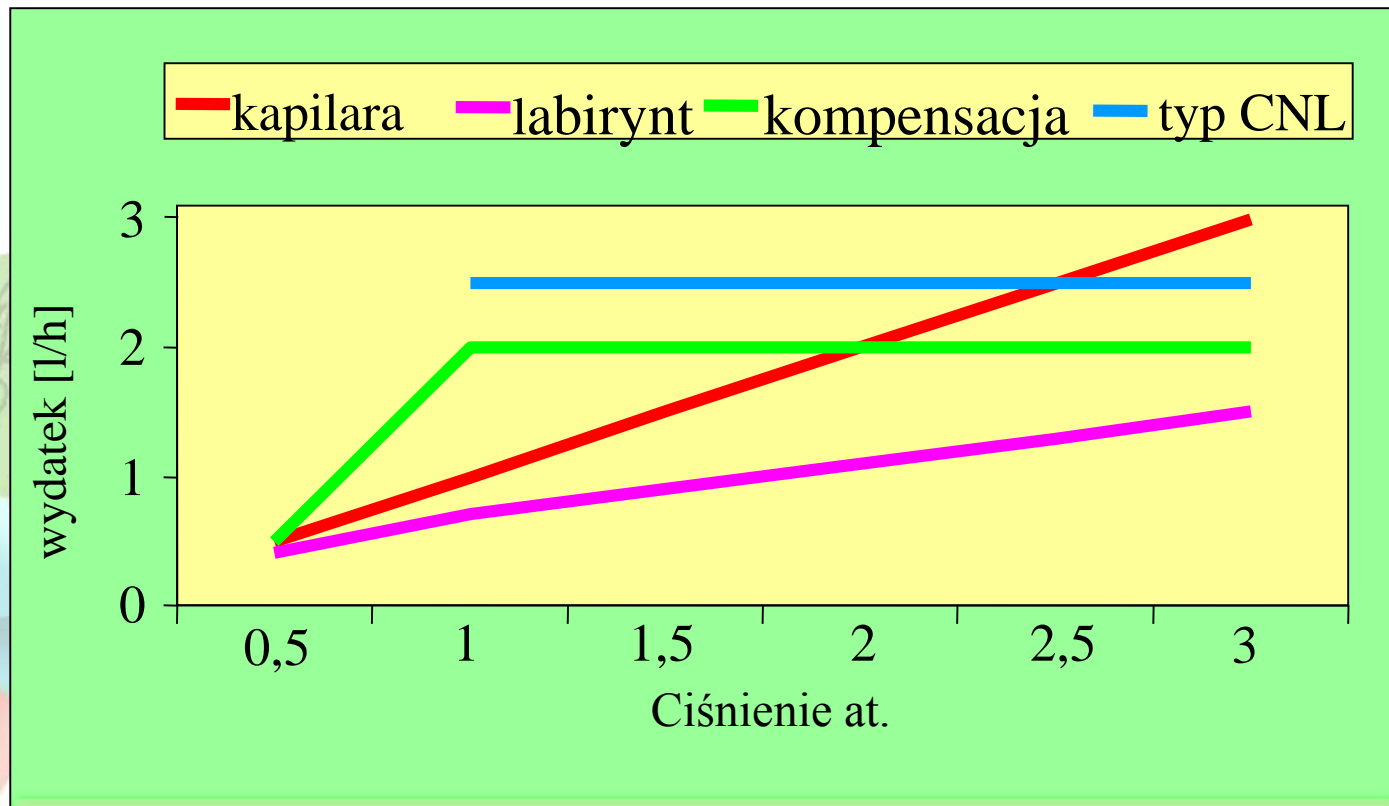
Dawki wody

Czas
nawadniania

177.6 m³/ha → 159.84 m³/kwaterę → 4.8 l/roślinę → 17.76 mm → 3h 20m

▼ Planowana dawka wody w l/roślinę

Charakterystyka hydrauliczna kroplowników

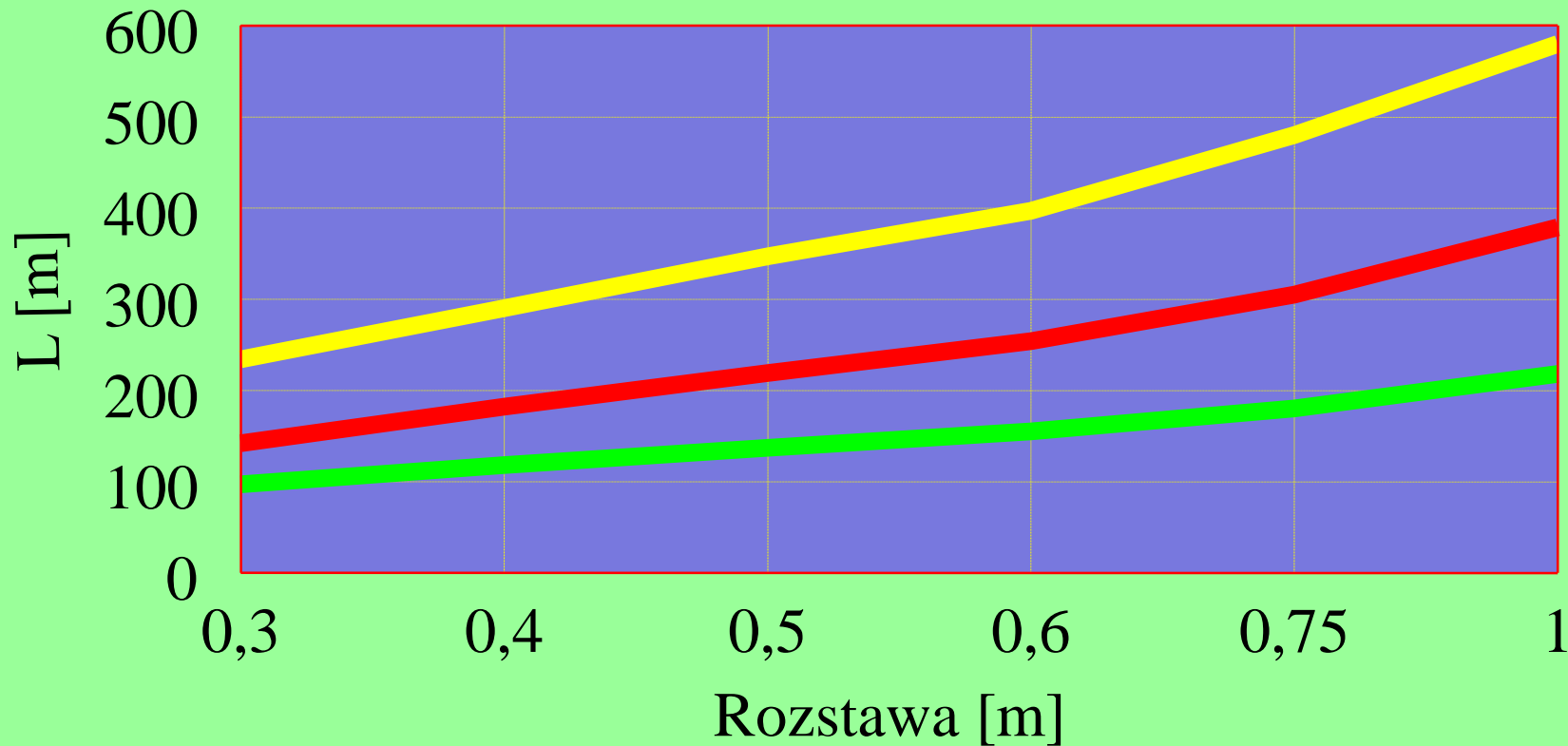

Zależność pomiędzy ciśnieniem wody a wydatkiem emitera

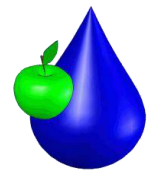
Dzięki kompensacji możemy kłaść znacznie dłuższe ciągi nawodnieniowe. Emitery tego typu umożliwiają także stosowanie nawadniania kroplowego w terenie pagórkowatym.

Przykładowe długości linii kroplujących w zależności od typu i rozstawy kroplowników

- kroplownik labiryntowy, Ø 17 mm, Q - 1,75 l/h
- kroplownik z kompensacją, Ø 17 mm, Q - 1,6 l/h
- kroplownik z kompensacją, Ø 20 mm, Q - 1,6 l/h

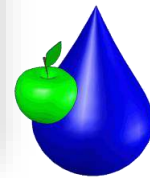

Linie kroplujące nawinięte są na rolki co znacznie przyspiesza montaż instalacji

Rurociągi wykorzystywane w krótszym okresie czasu mogą być także wykonane z miękkich przewodów kładzionych bezpośrednio na powierzchni gruntu

Filtracja

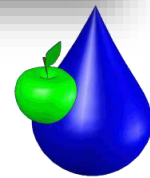
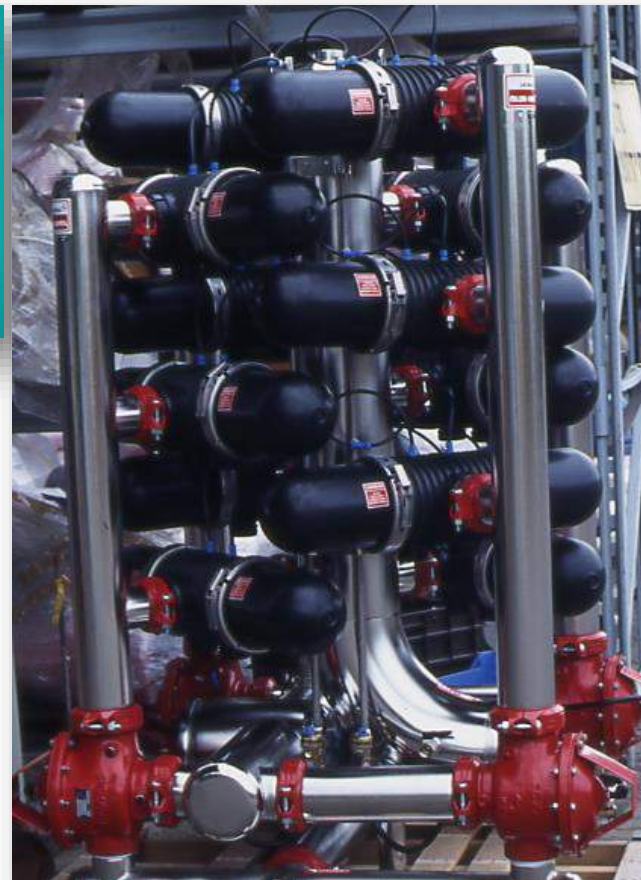
Nieodzownym elementem każdej instalacji nawodnieniowej są filtry. Dobór filtracji zależy od rodzaju zanieczyszczeń oraz wrażliwości systemu nawodnieniowego na zapychanie. Stosunkowo wrażliwe na zapychanie są systemy kropłowe oraz minizraszanie.

Dobór filtracji zależy od rodzaju zanieczyszczeń.

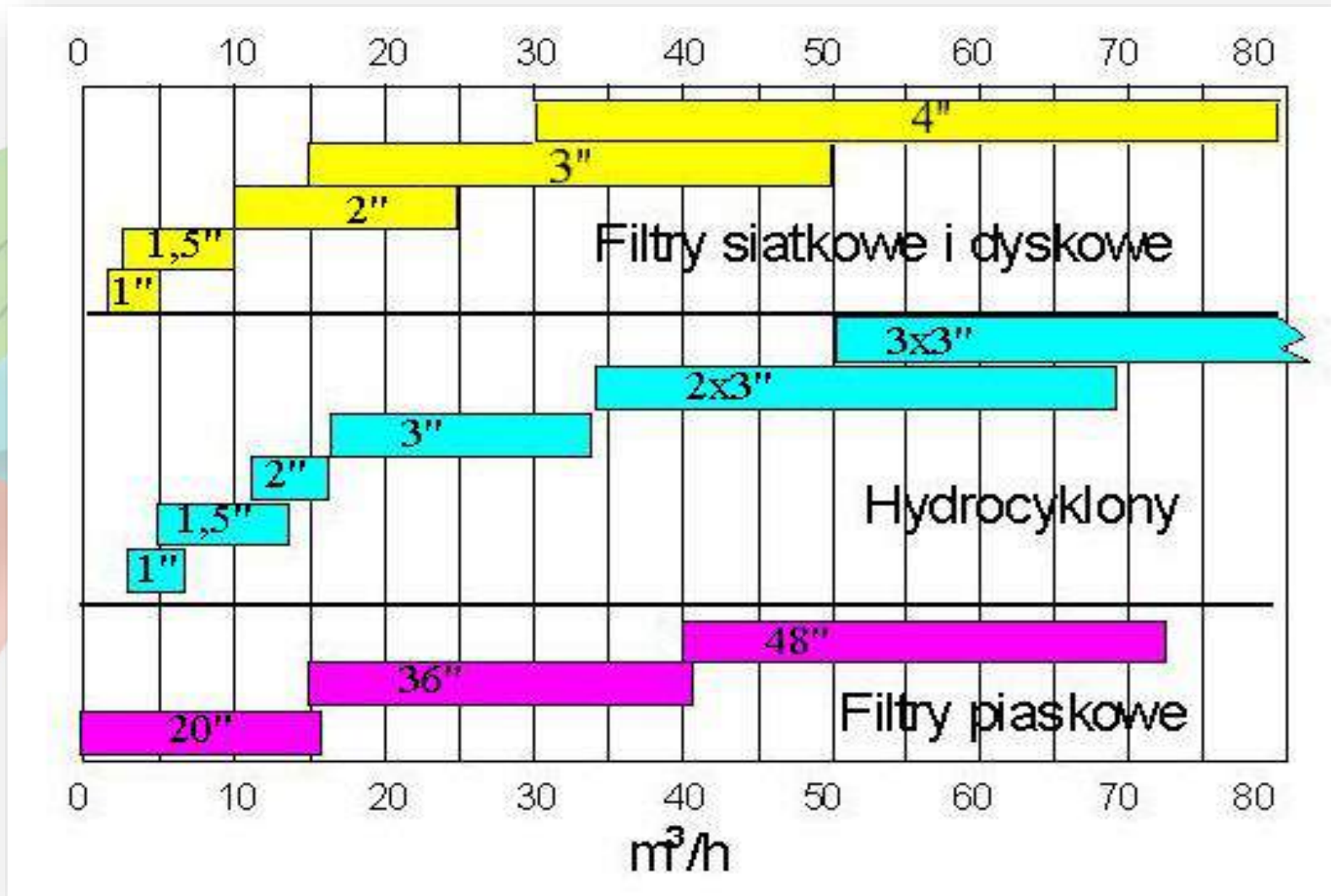
Rodzaj zanieczyszczenia	System filtracji
Zanieczyszczenia mechaniczne	filtr siatkowy lub dyskowy
Zanieczyszczenia mechaniczne, biologiczne (woda pochodząca z otwartych zbiorników)	zestaw filtrów piaskowo dyskowych, hydrocyklon
Żelazo, mangan	odżelaziacze i odmanganiacze

Filtry siarkowe mogą się znacznie różnić wielkością i budową. Wkłady filtrów siatkowych płuczemy zazwyczaj ręcznie. Produkowane są także filtry siatkowe samo-płuczące

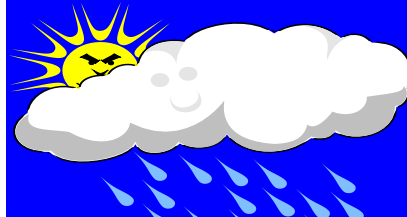
Zalecane wielkości filtrów w zależności od wielkości przepływu

Korzyści ze stosowania fertygacji

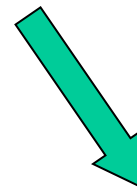
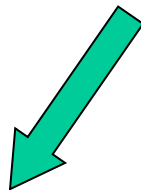
Precyzja nawożenia
Równomierność nawożenia
Ograniczenie dawek nawozów
Stosowanie nawożenia tylko według potrzeb
Poprawa jakości plonu
Ograniczenie zużycia maszyn i paliwa
Ograniczenie robocizny
Ograniczenie ugniatania gleby kołami ciągnika
Ograniczenie wymywania nawozów z gleby

Klimatyczne

Kryteria nawadniania roślin

Glebowe

Roślinne

Kalkulatory nawodnieniowe

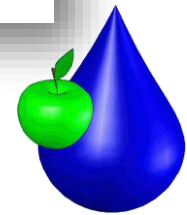
Nawadnianie kropłowe

Minizraszanie

Deszczowanie

Potrzeby wodne roślin

System wspomaganie decyzji

InHort
SKIERNIEWICE

A 2x2 grid of colored squares: red (top-left), green (top-right), purple (bottom-left), and orange (bottom-right).

Tredler

A blue, hand-drawn style swoosh that starts under the 'T' and ends under the 'r'.